

ПРОБЛЕМА АБСЕНТЕЇЗМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі проаналізовано сутність та головні аспекти абсентеїзму. Визначено причини абсентеїзму в сучасному українському суспільстві.

Ключові слова: політичне відчуження, абсентеїзм, електорат, вибори.

Abstract

Keywords: absenteeism, electorate, elections.

Вступ

Розвиток демократичних процесів в Україні розпочався зі створенням незалежної держави. Демократія, тобто влада народу, дає можливість громадянам країни брати участь у розвитку своєї держави. Вибори є головною формою прояву влади народу, але останнім часом спостерігається зменшення активності громадян. Політична байдужість та відчуження все більше характерні для українського суспільства, тому дослідження електорального абсентеїзму є актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми абсентеїзму присвячували праці Д. Гаврилюка, Д. Додонова, В. Стукаленко, Л. Прудка та інших.

Метою цієї роботи є дослідження сутності абсентеїзму та виявлення причин його існування в Україні.

Результати дослідження

Функціонування держав у сучасному світі є неможливим без активної участі громадян. У будь-якій демократичній країні активна участь населення у політичному житті своєї країни є однією з умов успішного розвитку. Однак, незважаючи на вирішальну роль, яку відіграють громадяни у житті своєї країни, стає все більше розповсюдженим явище абсентеїзму.

Абсентеїзм – це байдуже ставлення населення країни до політичного життя, масова та індивідуальна відмова від участі у виборах, зборах тощо [1]. Один із видів абсентеїзму є електоральний, тобто ухилення виборців від голосування на виборах різних рівнів. Варто наголосити, що електоральний абсентеїзм не виключає громадянина з політичних відносин, тобто він дотримується законів, сплачує податки, проте не бере активної участі у політичному житті країни [2].

У світі тенденція збільшення кількості абсентеїстів свідчить про зростання недовіри до політичних інститутів та соціальної напруженості в суспільстві. Для боротьби з цим феноменом уряди деяких країн застосовують юридичні інструменти, зокрема, штрафи. Однак, це суперечить принципу вільних виборів та добровільної участі у голосуванні. Варто зазначити, що в Україні, не зважаючи на поширеність явища електорального абсентеїзму, досі відсутні механізми його подолання [3; 4].

Українські громадяни все більше стають індивідуальними до політичного життя країни. Проте вибори є одним із суттєвих елементів політичного самоствердження громадян, політичної самоорганізації громадянського суспільства, сприяють виробленню навичок публічної участі громадян та їх об'єднань у формуванні державної влади [4; 9].

Якщо аналізувати графік (рис. 1), то можна зробити висновок, що, починаючи з 1991 року кількість активних громадян поступово зменшується. На референдумі 1991 року участь у виборах взяло лише 16% виборців, в той час, як у 2019 році цей показник вже досяг позначки 36,8%. Отже, можна зробити висновок, що все більше громадян не користуються своїм правом голосувати на виборах.

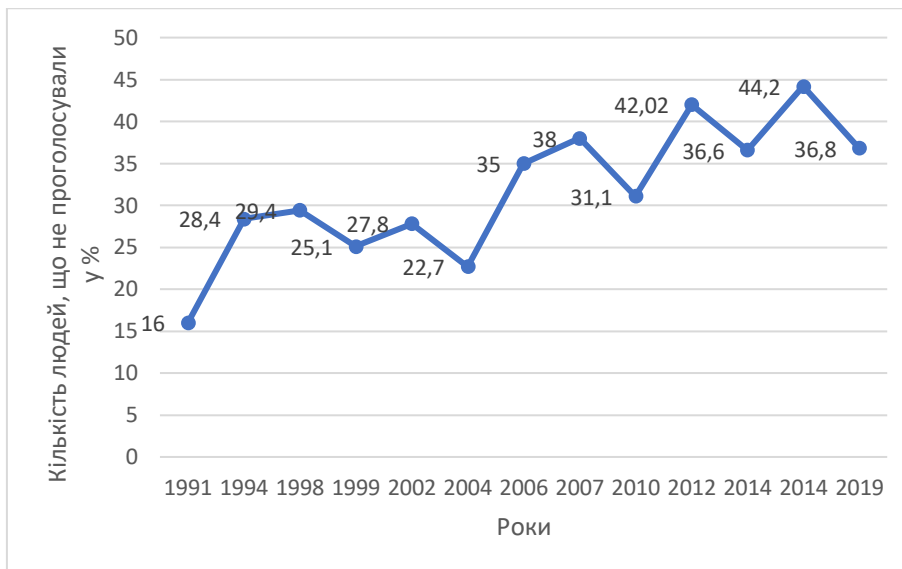

Рис. 1. Кількість людей, що не проголосували у % [6; 8]

Проте, якщо розглядати період з 2010 року до сьогодні, то можна помітити, що електорат активніше бере участь у президентських виборах, ніж у виборах до Верховної Ради. Явка на президентських вибори склала 31,1% у 2010 році, 36,6% у 2014 та 36,8% у 2019 році. В той час, як на виборах до українського парламенту цей показник становив 42,02% у 2012 та 44,2% у 2014 р. [7; 8].

В цілому ж, є динаміка зростання електорального абсентеїзму: якщо на перших виборах кількість неявки сягала 16%, то вже на виборах 2019 р. вона зафіксована на рівні 36,8%. Це означає, що з моменту незалежності абсентеїзм зріс у двічі.

Розглядати президентські вибори 2019 року, варто відмітити незначну активність громадян України: явка в першому турі становила 62,8%, в другому - 61,37%. У чому ж полягають причини неявки на вибори майже 40% електорату? На нашу думку, існує досить багато причин такої позиції громадян України.

Можна сформулювати такі причини абсентеїзму:

- ✓ Поширеність стереотипів про те, що голос однієї людини на виборах нічого не важить.
- ✓ Не розуміння сутності політичних процесів та бажання відсторонитися від них.
- ✓ Це одна із форм виявлення політичного протесту, громадянська зневага у вибори як ефективному механізмі оновлення влади.
- ✓ Відсутність чіткої громадянської позиції.
- ✓ Труднощі з вибором, оскільки 2019 році громадянам доводилося обирати з 39 кандидатів.
- ✓ Відсутність у виборців інтересу до виборів та політики в цілому.
- ✓ Впевненість у тому, що вибори не чесні та результати вже є відомими наперед.
- ✓ Існування суспільної думки про те, що політики реалізують лише власні інтереси.

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що явище електорального абсентеїзму стає все більш характерним для українського суспільства. Це можна пояснити недовірою громадян до механізмів зміни влади, байдужістю до політичних процесів, існуванням у суспільстві різних стереотипів про голосування та низький рівень знань про політичну систему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисюк С. Г. Комунікологія : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с.
2. Прудка Л. М. Електоральний абсентеїзм в Україні як загроза демократії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 2. С. 179-181.
3. Гаврилюк Д. Характеристики феномена абсентеїзму в Україні в контексті політичних та електоральних ризиків (за результатами парламентських виборів 2014 р.). *Evropskypoliticky a pravnidiskurz*. 2014. Vol. 1, Iss. 6. С. 318-324.
4. Додонов Д. Р. Раціональна складова абсентеїзму як специфічного прояву політичної поведінки. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2015. Вип. 18. С. 74-80.
5. Стукаленко В. А. Теоретичні аспекти абсентеїзму. *Правова держава*. 2014. № 17. С. 15-20.
6. Гаврилюк Д. Дискусійний характер Абсентеїзму як феномену політичної культури громадян України. *Гілея: науковий вісник; НПУ імені М. П. Драгоманова, Укр. акад. наук. Київ: ВІР УАН*, 2013. Вип. 75 (8). С. 495-498.

7. Денисюк С. Г. Політичне відчуження: антипод чи складова політичної комунікації? *Сучасна українська політика : науковий вісник*. Київ: Вид-во «Центр соціальних комунікацій», 2012. № 26. С. 254–263.

8. Центральна виборча комісія. URL : https://www.cvk.gov.ua/vp_2019/.

9. Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні. Львів, 2010. 462 с.

Соломонюк Ірина Леонідівна – студентка групи МВКД-166, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, e-mail: fm.3mo16.solomonuik@gmail.com

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** – доктор політичних наук, професор, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Solomoniuk I. L. - student, faculty of management and information security, Vinnytsia National Technical University, e-mail: fm.3mo16.solomonuik@gmail.com

Supervisor: **Svitlana G. Denysiuk** – Doctor of Politician science (Eng.), professor, professor of social and political sciences department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com